

Sommige plekken zijn zo bekend dat we hun oorsprong zijn vergeten. Neem het Zwitserse Zermatt: fameus (ski)oord aan de voet van de roemruchte Matterhorn. Ooit een boerendorp waar vooral nieuwsgierige alpinisten naartoe kwamen. Is dat er nog?

tekst Louël de Jong foto Getty Images

Terug naar Zermatt

De treinrit van Visp naar het hooggelegen Zermatt (1620m) met de Matterhorn Gotthard Bahn is bijna niet te beschrijven, zo mooi. Bergen omsluiten de vallei, de natuur wordt ruiger naarmate de trein omhoog kruipt. We passeren houten chalets, rivieren met grijsgroen gletsjerwater, kuddes schapen, hoge dennebomen, resten van steenlawines en groene weides – met in de verte hoge bergtoppen. De oehs en ahs golven door de trein. De Matterhorn, waarvoor mensen uit de hele wereld naar Zermatt komen, laat zich nog niet zien. Het maakt de rit des te spannender. En doet mijmeren over de berg die al eeuwen tot de verbeelding spreekt, het symbool van Zwitserland werd en op de Caran d’Ache potlodendozen prijkt.

“Het begon hier allemaal met alpinisme en nog altijd overheerst dat gevoel in het dorp”, zegt Petra Ellmeier van Hotel Monte Rosa, het eerste en oudste hotel van Zermatt. Ook Edward Whymper sliep hier, de eerste beklimmer van de Matterhorn. Onder de indruk van die machtige berg zijn we na aankomst neergestreken in de lobby. Het trotse hotel heeft inmiddels 41 kamers en is ingericht met antiek, dikke tapijten en veel hout. In de salon waar alpinisten zich opwarmden staat nog een oude houtkachel van speksteen zoals je in veel bergdorpen in het kanton Wallis ziet. “In de koude winters werden hierin kersenpitten opgewarmd, om in een kruik mee te nemen naar bed. Nog steeds bieden wij hotelgasten warme kersenpittkussens aan.”

Geen blingbling

“Zermatt is geen plek voor show-off”, vervolgt Ellmeier. “Om te beginnen kan men hier al niet komen binnenrijden met een dure auto, het dorp is auto-vrij. Ook geen blingbling of ketens hier, het is de bergsport die de sfeer bepaalt. En niet te vergeten goed, lokaal eten. Gedroogd vlees, bergkazen, wijn, honing en lamsvlees zijn specialiteiten.”

Je moet er wat voor doen om er te komen. Zermatt ligt hoog in de bergen,

aan het eind van het Matterdal. Daarmee begint meteen de uniekheid van het dorp. De eerste toeristen waren avonturiers. Pas eind negentiende eeuw werd de treinverbinding aangelegd, voor die tijd kwamen pioniers te voet over een lang ezelpad. Een gevaarlijke en uitputtende reis, maar het gonsde, er werd gesproken over die zo moeilijk te beklimmen Matterhorn. Nog nooit had iemand de top bereikt. Alpinisten sliepen bij boeren en dorpsbewoners in simpele chalets. Op aanraden van zijn broer kwam ook de rondreizende zakenman Alexander Seiler naar Zermatt. Gefascineerd door de avontuurlijke plek, kocht hij in 1853 het chalet van de dorpsdokter die al jaren gasten een bed bood. Seiler bouwde het huis uit tot het eerste hotel van Zermatt: Hotel Monte Rosa, dat de thuishaven werd van de pioniers. Hiervandaan vertrok Whymper meerdere malen, verspreid over meerdere jaren, met een team op expeditie naar de Matterhorn. Er was een competitie gaande tussen de Italianen (aan de andere kant van de berg) en de Zwitsers wie als eerste de top zou bereiken. Whymper team bestond uit Engelsen en Zwitsers. Op 14 juli 1865 lukte het hem als eerste de top te bereiken. Wereldwijd nieuws was het, in één klap stond Zermatt op de kaart.

Begraafplaats

In het Hinterdorf, het oudste deel van het dorp, zijn smalle straatjes met aan weerszijde kleine stallen, voorraadschuren en chalets. Door weer en wind is het hout donker, soms bijna zwart geworden. Scheefgezakte, zware balustrades en bemoste leistenen dakpannen onthullen het harde bergleven. Achter de dorpskerk is een begraafplaats voor omgekomen bergbeklimmers. Op de stenen valt te lezen dat klimmers uit de hele wereld hierheen komen om een van de vierduizenders rond het dorp te bedwingen. Naast de Matterhorn zijn daar onder meer de Täschhorn, Weiss-horn, Liskamm, Obergabelhorn en Monte Rosa. Allemaal indrukwekkende en tegelijk meedogenloze pieken. “Trots gestorven in het harnas’ en sim-

IMPOSANTE PIEKEN

Vanuit Zermatt kun je maar liefst 38 pieken van 4000 meter of hoger beklimmen. Ook ligt hier het grootste en hoogstgelegen zomerskigebied van Europa, omringen 400 kilometer wandelpaden het dorp en is er zo’n 100 kilometer mountainbikeroutes. Gondels brengen je naar grote hoogten. Voor veel gondels is een speciale ‘bike pass’ verkrijgbaar zodat je boven kunt starten.

Tip: De Gorner-gratbahn. Dit unieke tandradtreintje vertrekt in Zermatt en brengt je naar 3100 meter. Het stopt onderweg vier keer, wat steeds de mogelijkheid biedt een stuk te gaan wandelen. Adembenemend mooi. Meer informatie op: zermatt.ch en alpincenter-zermatt.ch

pelweg ‘Van de Monte Rosa gestort’ staat begraven in de stenen. Ook is er een graf voor ‘de onbekende klimmer’, een initiatief van de lokale berggids Harry Lauber, om zo elke alpinist een rustplaats te geven – ook als slechts delen van hem of haar zijn teruggevonden of als ze nog altijd vermist zijn.

In de Bahnhofstrasse zijn sportwinkels met klimuitrustingen, outdoor-kleding en wandelschoeisel. Er zijn souvenirwinkels, restaurants en delicatessenwinkels, maar nergens wordt het overdadig. Nieuwzender CNN zet Zermatt op nummer 1 in ‘The 10 prettigste ski resorts in Europe for alpine fans’. Ja, je kunt hier heliskiën dankzij de helikopters van Air Zermatt, je kunt een privé-berggids boeken en luxe accommodaties huren en ja het dorp trekt toeristen uit de hele wereld. Maar tegelijk loopt elke zaterdag een herder met zijn kudde geiten door de hoofdstraat, liggen achter de chalets moestuinen en opgestapelde houtblokken en groeten nonnen en bergwandelaars elkaar. De inwoners bewaken de authenticiteit. Zo kun je hier alleen een vakantiehuis kopen als je hier al woont. “Niet om alleen twee weken per jaar de luiken te openen”, zoals Philippe Oswald, manager van Hotel Monte Rosa, zegt.

Schaapherdersfeest

Een gondel van de Matterhorn-Express brengt ons tot bergstation Furi (1867m). Vanaf hier kun je prachtig wandelen en mountainbiken, maar vandaag is er meer aan de hand. In een bergwei staan rijen tafels en een grote groep van wel honderd schapen. Met een schaapherdersfeest viert het dorp al zeventig jaar de terugkeer van zijn Walliser zwartneusschapen. Tijdens de warme zomers begrazen de dieren almen tot wel 3000 meter hoogte. Nu zijn ze terug. Zongebruinde herders, boeren, dorpsbewoners en een handjevol toeristen komen dit viert. Fietsers stappen af en sluiten aan. Allereerst is er een ochtendmis in de buitenlucht. Staand op een aanhanger predikt een priester over verbinding en verbroede-

ring. Zacht belgeklingel van de schapen omlijst de mis, net als psalmen gezongen door een klein koor. Wonderlijk. Daarna is er raclette, vlees, wijn en bier. Iedereen schuift aan: een groepje leerkrachten uit Milaan (de Italiaanse grens is hemelsbreed tien kilometer verderop), speciaal gekomen voor dit traditionele feest, naast een herder met zijn gezin. Ook herkennen we een verkoper van bakkerij Fuchs, de beste bakker van het dorp.

“Toeristen komen naar Zermatt voor de Matterhorn, de berg der bergen, en om te wandelen, klimmen en dieren te zien zoals bergmarmotten en steenbokken”, zegt Daniel Luggen, directeur van Zermatt Tourismus. “Ski-toerisme ontstond pas later, lange tijd was het domweg te gevaarlijk om hier te komen. Pas rond 1930 reed de trein ook ’s winters.” Dan trots: “Eens in je leven moet je de Matterhorn gezien hebben.”

Als Suzanne is gekozen tot Miss Zermatt 2017, het mooiste schaap van de kuddes, worden alle schapen geschoren en zakt de zon achter de bergen.

Toegangspoort tot het paradijs

Niet uitsluitend voor klimmers, ook voor wandelaars, mountainbikers, skiërs, snowboarders en natuurliefhebbers is Zermatt inmiddels de toegangspoort tot het paradijs. Na Monte Rosa richtten Alexander Seiler en zijn familie meer hotels op en werd het dorp toegankelijk voor iedereen. Ook zijn er campings en goedkopere accommodaties in en om Zermatt. Het is geen ontdekte, stille plek meer, maar de tol van de roem is beperkt gebleven. Het dorp heeft haar oorspronkelijke kern behouden, mede door een hechte gemeenschap en een diepgeworteld respect voor de natuur. Het 150-jarig jubileum van de eerste beklimming van de Matterhorn werd in 2015 dan ook uitgebreid gevierd. Lokale gidsen plaatsten vijftig solarlampen op de route die Whymper en zijn team aflegden, om zo hun inspanningen te eren. Een zomer lang was ’s nachts een feeëriek rij lichtjes naar de top te zien. Dat kan alleen in Zermatt.

ONDERSTROOK

Op de Fiets & Wandelbeurs in de Utrechtse Jaarbeurs valt van 2 t/m 4 maart veel te kiezen. Van lezingen en workshops tot outdoorpractica, activiteiten voor de kinderen en een fotowedstrijd. In de onderstrook die door deze bijlage loopt, vindt u een selectie van de mogelijkheden en andere faits divers.

Zwitserland van top tot teen

Zwitserland telt meer dan 65.000 kilometer bewegwijzerde wandelpaden en ruim 12.000 kilometer gemarkeerde fietsroutes. Fijn dus dat dit outdoorwalhalla het themaland is van de beurs. Wandelaars weten al meer dan honderd jaar de Zwitserse bergen te vinden; fietsers lieten iets langer op zich wachten. Toch ligt Zwitserland niet alleen voor toppensnellers mooi te zijn. Emma en Willem Joling vertellen in de Zwitserlandzaal over het 3500 km omvattende fietsnetwerk, met ook relaxte routes door dalen, langs rivieren en over oude spoorwegen. lezing: vr 2/3, za 3/3, zaal 1, 16 uur; zo 4/3, zaal 1, 14 uur

Reizende miniatures op steen

Mocht de weg, de camino, die je als pelgrim aflegt niet bijzonder genoeg voor je zijn, wandel dan een van de kunststruuts van Andrea Haandrikman. Ze geeft die iets extra’s met *caminstones*, stenen die ze schildert met een miniatuur en langs de route verstopt. De miniatures bevatten een persoonlijke boodschap. Er zijn reizende en rustende stenen, die je kunt lokaliseren via QR-codes en caminstones.com. Stand 4.D.22

Biker's high in de bergen

Een walhalla voor wandelaars, maar fietsen in Zwitserland? Met de e-mountainbike klim je die bergen fluitend op.

“Ellebogen breed, stáán op die trappers, door de knieën, hoofd boven je stuur!” Mijn kennis-making met fietsen op hoogte wordt vakkundig begeleid door Werni Dirren. Werni gidst berg-fietstours, is vergroeid met zijn fiets én de perfecte leermeester: hij vertelt wat er komt – een riviertje om over te steken, een pad vol boomstronken, een steile klim of afdaling, welke houding daarbij past en in welke versnelling je de hindernissen het beste kunt nemen. Regelmatig geeft hij een complimentje. “Doe je dit echt voor het eerst? *Du machst es gut.*” We begonnen twee uur geleden in het bergdorp Scuol, op 1290 meter hoogte. Wát een vrij gevoel geeft het om met 30 km/u een smal paadje over een grasshelling vol bloemen af te suizen. Klimmen is nog beter. Niks zwoegend over het stuur hangen, gewoon de trapondersteuning in turbostand en goed sturen. De accu doet het werk, al moet je er even handigheid in krijgen om op het juiste moment terug- of op te schakelen en tegelijk de elektrische ondersteuning een tandje meer of minder te geven. En sturen dus. Als we heuvelafwaarts op een beekje afschieten en meteen daarna weer steil omhoog moeten, schakel ik te laat. En sta hopeloos klem tussen de keien in het ondiepe watertje. Maar dat is wat *off road* is. Net als een ontmoeting met een koe met kalf op het parcours, smalle paadjes tussen helling en ravijn, uitzichten waarvoor je de hele dag zou willen blijven zitten en een tintelfrisse lucht die een stoot energie geeft. Die ijle lucht, zegt Werni, zorgt met de adrenaline voor de *biker's high*, ‘*ein positives Gefühl!*’. Ik voel het tot in mijn tenen. Bijna euforisch trap ik na vier uur bergfietsen en een klim van ruim 300 meter Scuol weer in. En dan zijn daar scherpe bocht en helling tegelijk, schiet de fiets op het gladde asfalt onverwacht snel vooruit en lig ik met knie en elleboog op het trappetje voor de apotheek. Toch nog twee schrammen. Niks, vergeleken bij de biker's high van hier tot de volgende berg.

Annemarie Bergfeld

Begeleid mountainbiken in Zwitserland? www.supertrail-rides.com

Fietskamperen in de natuur

Kamperen in een bos, op een landgoed, naast een kasteel - de terreintjes van Natuurkampeertreinen (137 in Nederland, 13 in Frankrijk) wil je allemaal een keer geprobeerd hebben. Handig en leuk zijn de zes meerdaagse knooppunt-fietsroutes van ongeveer 300 km (afkorten mogelijk) die verschillende Natuurkampeertreinen verbinden. Na rondjes door de Achterhoek, Groningen, Overijssel, Friesland, Zeeland en de Zuid-Hollandse eilanden wordt op de beurs de nieuwste kampeerfietsroute gepresenteerd, door Drenthe. Stand 3.D.29

Rondom Zuid-Limburg de mooiste

Vaste prik tijdens de Fiets & Wandelbeurs is de verkiezing van de mooiste wandelroute. Vijf genomineerde routes kwamen dichtbij de eindstreep: het Roots Natuurpad dwars door Nederland, het Wandelnetwerk Vlaamse-Ardennen, de GR512 (Brabantse Heuvelroute in Vlaanderen), wandelingen in het Thorpark in Nationaal Park Hoge Kempen en Een wandeling rondom

Zuid-Limburg van Alex Buis, uitgegeven bij Gegarandeerd Onregelmatig (www.gegarandeerdonregelmatig.nl). Die van Buis is de mooiste, besliste de jury over deze wandelroute die in een lus van 277 km rondom het zuidelijke puntje van Nederlands Limburg voert. Met zijn route door België, Duitsland en Nederland neemt Buis het stokje over van Het Groot-Frieslandpad, Wandelroute van het Jaar 2017.